

Historio pri la internacia lingvo, 8-a parto
La volapüka akademio antaŭ la lingvaj demandoj
Claude Gacond, 238-a radioprelego, 1968.05.01 & 04

Cl.- Parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

Ni daŭrigas nian priskribon pri la laboro de la Volapüka Akademio aŭ Mondlingva Akademio : **Kadem Volapüka**. Ni vidis, ke tiu institucio estis kreita en 1887 okaze de la unua Volapüka Kongreso, ke Schleyer ricevis la titolon de Supera Ĉefo : **Cifal** [ĝifal] kaj vetorajton super la decidoj de la Akademio. Du parizanoj funkciis kiel Direktoro : **Dilekel** kaj Sekretario : **Sekretel** de la Akademio : Auguste Kerckhoffs kaj Hippolyte Guigues. En la revuo **Volapükan nolik e nepaletik** (*La scienca kaj senpartia volapükisto*) ni trovis artikolojn pri tiu tri viroj.

A.- Estis necese ekvilibri la francan tendencon en tiu Akademio. Pro tio estas la aŭstro von Rylski, kiu ricevis la oficon de vic-direktoro. Jen kion ni scias pri tiu volapükisto, laŭ tiu revuo :

Cl.- « *Von Rylski naskiĝis la 8-an de oktobro 1840 en Lemberg (Galicio). Dum la unuaj jaroj de sia vivo li restadis en la kamparo, tio en la regiono Sanok (Galicio), kie lia patro posedis bienon, kaj dum unu jaro en Lemberg mem. Kiam li fariĝis 12-jara li eniris la lernejon Theresianum en Vieno, kie li studis dum 12 jaroj. Li faris tie studojn pri jurisprudenco, sed kiam li forlasis en 1864 tiun lernejon Theresianum, li ne serĉis postenon de jurkonsilisto ; li sin dediĉis al studoj pri matematiko kaj fiziko. Post kelkaj jaroj li fariĝis profesoro, unue en la gimnazio de Czernowtz, poste en la gimnazio de la tria distrikto en Vieno. Li konatiĝis kun Volapük en septembro 1885 per s-ro Obhlidal kaj publikigis lernolibron pri Volapük.* »

A.- Kion faris tiu Volapüka Akademio ?

Cl.- Dum du jaroj ĝi provis funkcii kiel vera lingva akademio. Ĝi rigardis, registris la problemojn kaj kontentiĝis nenion decidi. Sed la demandoj absolute respondendaj amasiĝis.

A.- Tiam la Direktoro Auguste Kerckhoffs decidis ekagi. Li registris ĉiujn tiujn demandojn por ilin submeti dum la sesioj de la tria Volapüka Kongreso en somero 1889 en Parizo.

Cl.- Tiu listo aperis en la **Yelabuk pedipedelas**, *Jarlibro de la diplomitoj*, verko, kiun ni jam multfoje citis.

A.- Ni iom vidu kiaj demandoj sin prezentis antaŭ la volapükistoj.

Cl.- Unue estis demandoj pri la sonoj de la lingvo. Apud la puraj vokaloj **a**, **e**, **i**, **o** kaj **u** ekzistis la vokaloj **ä**, **ö** kaj **ü**. Inter la **e** kaj la **ä** okazis senĉese konfuzoj, ne nur en la parola uzo, sed ankaŭ en la skriba uzo de la lingvo. Pro tio oni proponis reformon de la fonetiko mem de la lingvo de Schleyer.

A.- La Akademio, kiu ekzamenis tiun problemon konstatis, ke fonetika reformo signifus kompletan reformon. Ĝi do decidis nenion ŝanĝi al la volapüka sonsistemo, sed ĝi samtempe proponis, ke en novaj vortoj oni evitu la sonojn **ä**, **ö** kaj **ü**.

Cl.- Ekzistis karakterizaj finiĝoj por la radikoj. Ekzemple ĉiuj landradikoj finiĝis per la silabo **än**, ĉiuj kontinentoj per **op**, ĉiuj bestoj per **af** kaj floroj per **äf**. Sed anstataŭ diri **kataf**, kaj **dogaf** por kato kaj hundo, la volapükistoj pli simple diris **kat** kaj **dog**. La karakteriza finiĝo montriĝis nenecesa. Tiam la demando estis : « *Ĉu oni ne devus forigi tiujn karakterizajn finiĝojn ?* »

A.- Radikoj kiel **fotogaf** kaj **lotogaf** finiĝis per **af** sed ne koncernis bestojn. Ili signifis **fotografio** kaj **ortografio**. Tiom longe kiam Volapük havos karakterizajn finiĝojn, tiaj neregulaĵoj estos malagrablaj. Oni atendis respondon de la Akademio.

Historio pri la internacia lingvo, 8-a parto
La volapüka akademio antaŭ la lingvaj demandoj
Claude Gacond, 238-a radioprelego, 1968.05.01 & 04

Cl.- Pro la volapüka konjugacio la radikoj ne rajtis havi komencan kaj finan vokalon. Sed oni rimarkis, ke radiko kiel **apostel** por apostolo havis komencan vokalon. Ĉu kiel por **lotogaf** oni devus diri **lapostel**, aŭ ĉu oni povus diri **otogaf** anstataŭ **lotogaf** por ortografio ?

A.- La Akademio estis en embarasa situacio. Artefarita lingvo kondukis al nenaturaj problemoj. Volapük en 1889 similis al malsanulo, kiu vivas dank'al kuraciloj. Aro da kuracistoj - la akademianoj - provis ĉesigi la medicinan intervenon. Sed tio estus tuj signifinta mort-kondamnon. Pro tio ĝermis la ideo verki novan gramatikon, kiu observu la normojn proprajn al la eŭropaj okcidentaj lingvoj, kaj ĝin proponi anstataŭ la volapüka normo, tio, pere de la Volapüka Akademio.

Cl.- Sed nenian reformtendenco sin trudis prefere al aliaj. Kiel en esperanto la adverboj kaj prepozicioj estis nudaj radikoj. Kelkaj akademianoj tion bedaŭris kaj proponis la ĝeneraligon de la adverba finiĝo **o** por marki ĉiujn adverbojn, kaj de la finiĝo **ü** por la prepozicioj. **Si**, kiu signifis **jes** devus tiam fariĝi **sio**, kaj **in**, kiu signifis **en** fariĝi **inü**.

A.- Aliaj akademianoj bedaŭris la kripligon de la radikoj. Radikoj kiel **fotogaf**, **lotogaf** ŝajnis al ili infanaĵoj. Kial ne reveni al **fotograf**, **ortograf**. Sed sur tiu ĉi vojo al naturalismo, kie halti ? Ĉu **vol** devas reveni al la formo **vorld** kaj **pük** al **spik** ? Tiam la lingvo nomiĝus **Vorldaspik**.

Cl.- Miloj da similaj demandoj listiĝis. Oni alvenis al nenia solvo. La Direktoro Auguste Kerckhoffs ludis la rolon de mediacianto, sed neniu volis lin aŭdi. Por la konservemuloj li personigis la detruanton de la lingvo. Schleyer uzis sian vetorajton por rifuzi ĉian reformon. Por la adeptoj de reformoj Kerckhoffs personigis tiun, kiu malhelpas veran ĝisfundan reformon.

A.- Ricevante la titolon de profesoro : **plofed**, oni devis promesi nenion ŝanĝi en la volapüka sistemo. Schleyer proklamis renegatoj la posedantojn de la profesora diplomo : **diped plofeda**, kiuj voĉdonis por reformoj. En la gazetoj oni sin reciproke insultis.

Cl.- La fideluloj al la klasika lingvo sin reorganizis. Sed biologie ili troviĝis en regresa pozicio. En la volapüka publiko oni malfavoris ilin. Johann-Martin Schleyer ekkonos pli kaj pli mizerajn jarojn. Kiam li mortos en 1912 je la aĝo de 81 jaroj, li ne estos havinta la fortojn finverki la plenan volapük-germanan vortaron.

A.- Tiun laboron daŭrigos unu el liaj plej fidelaj disciploj, kaj estas nur en 1931, ke fine aperos tiu **Wörterbuch der Weltsprache**. Ĝia aŭtoro nomiĝas Arie de Jong.

Cl.- Tiu senespera gesto estas alvoko al komprenemo. Ĝi ŝajnas diri : « *Ĉiuj interesiĝis pri la laboroj de la reformema Akademio. Tamen de ĝia laboro nenio rezultis. Ili ruinigis movadon, kiu jam estis tutmonda. Malgraŭ la malbonvolo de ĉiuj, ni restis fidelaj al tiu unua tutmonda civilizo.* »

A.- Eble foje oni rememoros pri ili.

Cl.- Vi aŭdis prelegon el Svislando. Parolis Claude kaj Andrée Gacond. Ĝis reaŭdo !

-oOo-